

מראי מקומות - סוכה

ב.

אף דטומאתם אינו אלא מדרבנן, יש לחלק דשאני מטלניות דבאים מדבר שטומאתו מדאורייתא, ואניצי פשתן דומה לטוי דפסול מדאורייתא, אבל מחצלת של שיפה וכדו' שפיר יכול לסכך בהם כיון שאינם טמאים אלא מדרבנן. וזהו דלא כשי' התוס' (לעיל ה. ד"ה מסגרתו) דכ' דאי מקבלי טומאה אפי' מדרבנן הוו פסולין לסיכוך. וסברתם ק' בסברא, למה לא יפסלו לסכך מדרבנן אם מקבלים טומאה מדרבנן. וע' אבני נזר (או"ח, ת"ע) שכ', בהקדם הא דיש להק' בכל כלים, למה פסולים לסכך, הרי מיד כשמסככים בהם, שוב אין בהם תורת כלי אלא תורת סכך, וא"כ אינם מקבלים טומאה. וכ' דצ"ל כמו מש"כ תוס' לעיל (ג: ד"ה אם) לגבי מה שהק' קו' זו לגבי אוכלים, ותי' דבעינן שלא יקבלו טומאה בשעת העשיי', דאל"כ הוי תעשה ולא מן העשוי, א"נ משום לא מהני לסלק מהם הטומאה אלא בשינוי מעשה, ולא במחשבה בלבד. וא"כ, כ' האבנ"ז, י"ל דישוברים אלו נוגעים בכלים ג"כ. וא"כ, בטומאה דרבנן לפי תי' א' י"ל דמותר לסכך בהם, דכיון דטהרו עכשיו (דאין בהם דין כלים), וכל טומאתן מעיקרא לא היתה אלא מדרבנן, אמרי' דלאחר שעבר הטומאה חשיב כאילו לא הי' טומאה מעולם ועשוי' בכשרות (וצ"ע הסברא). ולפי תי' ב' של תוס', דלא הי' בה אלא מחשבה, הביא מתוס' בשבת (נ"ח) דכ' דאיסור הנאה הוי כשינוי מעשה, וסכך הרי הוא אסור בהנאה, ובשלמא סכך שהוא פסול מדאורייתא, אין לו דין סכך ואינו אסור בהנאה, אבל סכך שהוא כשר מה"ת, ורק מדרבנן הוא פסול, אין רבנן עוקרים האיסור הנאה שבו, וא"כ הוי אסור בהנאה, וחשיב שינוי מעשה, וממילא בטל השם כלי ואינו מקבל טומאה עוד.

ד. חזרה ונשתכחה עלו ר' חייא ובניו ויסדוה

העיר הריטב"א, דלא מצינו דהי' שכחת התורה בזמן ר' חייא, דאדרבה, היו כמה גדולי ישראל באותו דור. וביאה דכיון דקיים הלכה זו, הוי כאילו ייסד כל התורה כולה. וכ' דעוד נכלל בדבריו מה דאי' בב"מ (פה) דאמר ר' חייא דאנא עבידנא שלא תשתכח תורה מישראל. וביאר הערוך לנו, דמה שפירטה הגמ' כאן הג' מייסדים, הוא משום דעזרא שהי' בסוף הנביאים ולמד תורה שבכתב שהיתה קרובה להשתכח בימיו, והלל הי' בסוף ימי הקבלה כשנתרבו התלמידים והי' מח' ביניהם והי' קרוב שדברי הקבלה ישתכחו, וחזר וייסדם, ור' חייא הי' בסוף ימי התנאים שנכתבה המשנה והיתה קרובה המשנה להשתכח אם לא הי' מלמד, וייסד הברייתא שמפרשת למשנה. ומה שהקדים ר"ל זה למה שאמר בשם ר"ח, היינו להשמיענו שדברי ר"ח ופירושו עיקר.

א. אלא אמר ר"פ, בקטנה כ"ע לא פליגי דסתמא לשכיבה וכן פסק השו"ע (או"ח תרכ"ט, ו), דמחצלת קטנה סתמא עומדת לשכיבה ואין מסככין בה אא"כ עשאה לסיכוך. וכ' הרמ"א, "דהיינו שרוב בני אותה העיר עושין אותה לסיכוך", וציינו המקור מדברי הרא"ש (סי' ל"ז, הבאנו דבריו בדף י"ט). ותמה בחי' רעק"א על השו"ע שם, הא לא כ' הרא"ש אלא על הדין הראשון שכ' המחבר, דהיכא דעושה לסיכוך צריך גם שרוב בני העיר עושים לסיכוך, דאל"כ הא כ"ע לא ידעי דעושה לסיכוך, ואיכא חסרון דמראית עין. ויוצא דדינו של הרא"ש שייך רק לחומרא ולא לקולא, אבל אם עשאה לשכיבה הא ודאי מקבל טומאה ופסול לסכך, והניח בצע"ג. אבל ע' בביאור הגר"א (ט) דכ' דהמקור לדברי הרמ"א הוא מהגמ' בסוף כ., דלא נח' על מחצלות של אושא שהן טמאות ושל טבריא שהן טהורות וכו'. וביאר הדמשק אליעזר דמשמע דבאושא אפי' היכא דמכוון לשכיבה לא מהני כוונתו לסכך, כיון דרוב בני"א עושים לשכיבה, ובטבריא אפי' אם מכוון לשכיבה יכול לסכך בה, כיון דרוב בני"א לא יתבי עליהו. [ובאמת דברי הרא"ש צ"ע, שהוא ג"כ כ' מקור לדין שלו מגמ' זו, דלא נחלקו באושא שהם טמאות, ומשמע דר"ל אפי' אם מכוון לסיכוך וביאר דהטעם הוא משום דמי יודע דעשאה לסיכוך, ואיך יפרש הגמ' דלא נח' בטבריא, וצ"ע.] אבל המ"ב (שם, י"ז) כ' דבאמת כוונת הרמ"א לומר רק לחומרא, דהיינו דרק היכא שרוב בני אדם עושים לשכיבה, אף אם הוא עושה לסיכוך לא מהני, אבל לא הי' כוונתו מעולם לומר דהיכא דהמנהג הוא לסיכוך דמהני לסכך אם עשאה לשכיבה.

ב. בקטנה כ"ע לא פליגי דסתמא

לשכיבה, כי פליגי בגדולה, וכו'

פרש"י, ומלתא דת"ק הכי מיפרשא כדמעיקרא, רישא מיירי בגדולה, וסיפא בקטנה, וה"ק, ואם קטנה היא ועשאה בפירוש לסיכוך, מסככין בה, הא סתמא לשכיבה. והעיר המהרש"א, הא הי' יכול רש"י לפרש מלתי' דת"ק כמו שפי' לרבא, דלסיכוך מיירי בסתמא, אלא דניח"ל לפרש כמו שפי' מעיקרא, דא"כ נמצא דסיכוך דת"ק הוא ממש כסיכוך דר"א, אבל לרבא אדרבה וכו'.

ג. מחצלת של שיפה ושל גמי

הביא המרדכי (תשל"ח) מהיראים דמה דמחצלת של שיפה ושל גמי מסככין בהו, היינו משום שאינם מקבלים טומאה כי אם מדרבנן. וכ"כ התרומת הדשן (סי' צ'), והוסיף דמה דאניצי פשתן ומטלניות שפחותים מג' על ג' פסולים לסכך